

ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

УДК 614.84-048,74

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОТИПОЖЕЖНОГО ЗАХИСТУ СІЛЬСЬКИХ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ

В. М. Столярчук

студентка 2 курсу, групи ОП-21, навчально-науковий інститут будівництва та архітектури
Науковий керівник – к.т.н., доцент С. Л. Кусковець

*Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна*

В статті розглянуто проблеми пожежної безпеки в Україні в цілому та у сільській місцевості зокрема. Проведено аналіз організації пожежної охорони та протипожежного захисту сільської місцевості. Запропоновано шляхи підвищення рівня протипожежного захисту сільської місцевості в умовах децентралізації влади шляхом створення добровільних пожежних формувань та волонтерського руху.

Ключові слова: пожежна охорона, пожежа, сільська місцевість, протипожежний захист.

В статье рассмотрены проблемы пожарной безопасности в Украине в целом и в сельской местности. Проведен анализ организации пожарной охраны и противопожарной защиты сельской местности. Предложены пути повышения уровня противопожарной защиты сельской местности в условиях децентрализации власти путем создания добровольных пожарных формирований и волонтерского движения.

Ключевые слова: пожарная охрана, пожар, сельская местность, противопожарная защита.

The article deals with the problems of fire safety in Ukraine in general and in rural areas. The analysis of the organization of fire protection and fire protection of the countryside is carried out. The ways of raising the level of fire protection of rural areas in conditions of decentralization of power by creating voluntary fire brigades and volunteer movement are proposed.

Keywords: fire protection, fire, countryside, fire protection.

Проблема забезпечення належного рівня життєдіяльності людини та захисту її від пожеж і надзвичайних ситуацій в державі стоїть гостро саме в умовах децентралізації влади. Кодексом Цивільного захисту і Концепцією реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади передбачено покладання повноважень щодо організації гасіння пожеж на органи місцевого самоврядування базового рівня, тобто територіальні громади.

Упродовж 2017 року в Україні зареєстровано 83 116 пожеж, унаслідок яких загинуло 1 819 людей, у тому числі 65 дітей. У 2017 році в державі щодня виникало 228 пожеж; унаслідок яких гинуло 5 і отримувало травми 4 людини; вогнем знищувалося або пошкоджувалося 68 будівель та споруд, 12 одиниць транспортних засобів; щоденні матеріальні втрати від пожеж становили 21,5 млн грн.

У сільській місцевості, де проживає третина загальної кількості населення України, гостро стоїть питання організації гасіння пожеж та їх профілактики. Питома вага основних показників пожеж за 2017 рік по Україні у сільській місцевості становить: пожеж – 43,2%; людей, загиблих унаслідок пожеж – 52,6%; показник загиблих унаслідок пожеж у сільській місцевості на 100 тис. населення по Україні складає 7,3 особи при аналогічному

загальнодержавному показнику 4,3. Основними причинами пожеж були: необережне поводження з вогнем – 71%; порушення правил пожежної безпеки під час монтажу та експлуатації електроустановок – 16%; інші причини – 13% [1].

Європейська система функціонування пожежної охорони базується на пожежних підрозділах місцевих органів влади та добровільних протипожежних формуваннях під їх керівництвом. Зарубіжний досвід показує, що найбільш раціональним засобом протипожежного захисту на місцях та у регіонах є організація добровільної пожежної охорони.

Тому визначення ролі підрозділів добровільної пожежної охорони та волонтерського руху, з урахуванням досвіду європейських держав, зменшення фінансового навантаження на державний бюджет та бюджет територіальних громад є актуальним.

Враховуючи ситуацію з пожежами та наслідками від них у сільських населених пунктах вкрай критичною, **метою роботи** є удосконалення протипожежного захисту сільських населених пунктів в умовах реформування місцевої влади.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити **наступні завдання**:

1) провести аналіз основних факторів, які впливають на протипожежний захист сільських населених пунктів;

2) оцінити діяльність добровільних протипожежних формувань закордонних держав.

До багатьох сільських населених пунктів прибуття першого підрозділу професійної пожежної частини набагато перевищує максимально допустиме значення (20 хвилин). Підрозділи ДСНС та місцевої пожежної охорони не завжди забезпечують своєчасне реагування на надзвичайні ситуації, пожежі та інші небезпечні події через віддаленість їх від місць виникнення таких подій.

Нормативний час прибуття державних пожежно-рятувальних підрозділів до місця виклику не повинен перевищувати – 20 хвилин (з урахуванням метеорологічних умов, сезонних особливостей та стану доріг – 25 хвилин) [2]. Тому оперативність реагування на екстрені виклики є вкрай низькою, оскільки відстань від місцезнаходження професійних пожежних частин до сільських населених пунктів в середньому 30–40 км дорогами загального користування при нормативній – 3 км [3]. Однак, створення підрозділів професійної пожежної охорони з метою забезпечення протипожежного захисту таких населених пунктів та об'єктів, що знаходяться на їх територіях, потребує додаткових витрат з державного бюджету.

Низький рівень технічної оснащеності протипожежних формувань місцевої пожежної охорони також не дає можливості своєчасно впливати на усунення негативних ризиків, пов'язаних з пожежами. Кількість підрозділів місцевої пожежної охорони, які несуть цілодобове чергування у сільській місцевості, є недостатньою, а пожежна техніка на 100 відсотків вичерпала свій моторесурс. На даний час у сільських населених пунктах держави необхідно додатково створити близько 2100 підрозділів місцевої пожежної охорони.

Виникнення зазначених проблем значною мірою зумовлено відсутністю належного фінансового, матеріально-технічного, законодавчого і нормативно-правового забезпечення у сфері пожежної безпеки.

У більшості країн світу пожежною справою в основному займаються добровольці. Для прикладу, в Канаді, разом з професійними пожежними, працює понад 127 000 добровольців-вогнеборців, а в Чилі пожежною справою займаються виключно добровольці. Аналогічна система працює і в європейських країнах: Польщі, Австрії, Німеччині та Грузії. Добровільні пожежні існують в кожному населеному пункті, проходять відповідну підготовку, взаємодіють із підрозділом пожежної охорони громади, в зоні дії якого розташований населений пункт, за викликом прибувають до місця події та з прибуттям пожежного підрозділу громади спільно здійснюють гасіння пожежі.

На жаль, активних добровільних чи волонтерських організацій та волонтерів у сфері

забезпечення пожежної безпеки, які займаються гасінням пожеж та профілактичною роботою серед громадян, на даний момент у державі не існує.

Аналіз протипожежного захисту сільської місцевості дозволяє стверджувати, про необхідність реформування системи сил цивільного захисту в цілому, формування волонтерського руху у сфері цивільного захисту, удосконалення підходів до вирішення проблеми протипожежного захисту населених пунктів сільської місцевості.

Пропонується створення та розвиток місцевих пожежних команд та залучення добровольців вогнеборців та волонтерів. Вимоги до добровольців, які займатимуться ризиковою діяльністю (участь у гасінні пожеж, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, допомога при ДТП): вік – 21-60 років, без обмежень за статтю, відсутність медичних протипоказань до фізичної роботи. До неризикової діяльності (масово-роз'яснювальна робота, робота громадських об'єднань, утримання матеріальної бази тощо): без обмежень за віком, без обмежень за статтю, наявність відповідної освіти або досвіду роботи – для робіт, пов'язаних з обслуговуванням техніки. Гарантії, які може запропонувати місцева влада добровольцям: безкоштовне страхування життя і здоров'я (обов'язково для осіб, які займаються ризиковою діяльністю), подарунки від громади за особливі заслуги, вручення нагород, подяк, компенсації роботодавцям добровольців за час, протягом якого їх працівники були на виклику, розіграші путівок (туристичних, у лікувально-оздоровчі заклади), матеріальних цінностей тощо, у випадку сприяння зі сторони підприємців громади, видача карток на знижки на товари і послуги конкретних підприємств, організація безкоштовного спортивного залу для покращення фізичної підготовки добровольців.

На превеликий жаль, в Україні дана сфера правовідносин нині лише частково врегульована [4], проте має лише рекомендаційний характер, а не вимогу.

Таким чином, створення підрозділів добровільної пожежної охорони та волонтерів у сільських населених пунктах дасть змогу: врятувати життя та здоров'я громадян; зберегти оселі та інфраструктуру громади; заощадити кошти громади; об'єднати громаду. Реформування місцевої влади та створення руху добровольців-вогнеборців сприятиме зменшенню оперативного часу реагування і збільшенню ефективності діяльності місцевої пожежної команди, що забезпечить своєчасний виїзд пожежного автомобіля та гасіння пожежі, 20 хвилинне прибуття до віддаленого населеного пункту, підсилення на пожежі добровільними пожежними.

Список використаних джерел:

1. Аналіз масиву карток обліку пожеж. URL: <http://undicz.dsns.gov.ua/ua/Analiz-masivu-kartok-obliku-rozhezh.html> (дата звернення: 12.10.2018).
2. Про затвердження критеріїв утворення державних пожежно-рятувальних підрозділів (частин) Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту в адміністративно-територіальних одиницях та переліку суб'єктів господарювання, де утворюються такі підрозділи (частини) : Постанова Кабінету Міністрів України від від 27 листопада 2013 р. № 874. URL: <http://zakon.kadrovik01.com.ua/regulations/8451> (дата звернення: 12.10.2018).
3. ДБН 360-92** Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень. URL: <http://zakon.kadrovik01.com.ua/regulations/10637> (дата звернення: 12.10.2018).
4. Кодекс цивільного захисту URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5403-17> (дата звернення: 12.10.2018).